СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXI. Число 75. Джерзи Сити, Н. Дж., пятниця, 30. марта, 1923. VOL. XXXI. No. 75. Jersey City, N. J., Friday, March 30, 1923. THREE CENTS

РОБІТНИЧІ ЮНІЇ ОРГАНІЗУЮТЬ НОВЕ БАНКОВЕ ТІЛО

ГАРИСБУР, Па., 28. марта. — Тут відбулася нині конференція урядників робітничих юній в цїли зорганізовання нового банкового тіла, яке малоби завданне „змобілізувати фінсову та кредитову силу робітників".

Нова організація вже заінкорпорована та буде мати осідок ... тоні. Ціль організації лежить в тому, щоби даним організаціям та самим робітникам пояснення ... ладати свої гроші лишень в підприємства, безпеч... становища та корисні зі становища робітників.

...ДАЮТЬ СТЕЙТОВІЙ ПОЛІЦІЇ ВИСТУПИ ПРОТИ СТРАЙКАРІВ

... Ню Йорк, 28. марта. — Стейтова федерація Пра... убаюче обжаловання проти стейтової поліції, за... брутальне заховання, застрашування, насильства та ... а проти страйкарів в містах Коринті та Бофало.

...ЗЬБА ВЕЛИКОГО СТРАЙКУ В НОВІЙ ШКОТІЇ

... Нова Шкотія, 28. марта. — Властителі копалень ...еліза на Кейп Бритон віднеслися до канадійського ... просьбою о охорону на случай страйку робітників в ... вугля та залізної руки. Такий страйк мавби поваж...не з огляду на злуку робітників двох важних галузий ...ичого промислу.

ГРІЗЬБА СТРАЙКУ ТЕАТРАЛЬНИХ МУЗИКАНТІВ В НЮ ЙОРКУ

НЮ ЙОРК, 28. марта. — Нюйорські театральні музиканти, яких тут є коло півчверта тисячі, заявилися майже одноголосно за страйком за підвишкою своєї робітничої заплати. Домагаються вони такої заплати, яку побирають музиканти в Шікаго. Щоби запобігти страйкови, бизнесовий агент юнії закликав менаджерів театрів на переговори.

ДАЛЬША КАМПАНІЯ ЗЕЛІЗНИЦЬ ПРОТИ СТРАЙКУЮЧИХ ВАРСТАТОВИХ РОБІТНИКІВ

НЮ ЙОРК, 28. марта. — Суперінтендент поліції зелізниці Атлентик Ковст Лайн зложив в суді заприсяжене зізнанне, в якому закидує страйкуючим варстатовим робітникам сього підприємства, що вони допускалися в час страйку ріжних надужить, як поривання сторожів зелізничої власности, побивання їх, ба навіть намаганого динамітовання.

Урядник зелізниці Делавер енд Гадсон („Ді енд Ейч") признав під присягою, що в час страйку зелізниця видала на удержанне спеціяльної страйкової поліції суму $1,800,000.

Закиди приватних зелізничих поліцій певно мають промостити дорогу зелізниць до добуття судової заборони проти страйкарів.

БАВОВНЯНІ ФАБРИКИ ТЕЖ ПІДНОСЯТЬ ЗАПЛАТУ РОБІТНИКАМ

БОСТОН, Месечузетс, 28. марта. — В слід за фабриками вовни, що майже без виїмку оголосили підвишку робітничої заплати о 12 і пів проценту, пішли тепер новоанглійські фабрики бавовни, які наймають яких 25,000 робітників. Оголошена ними підвишка така сама, як підвишка в фабриках вовни.

КАМПАНІЯ ПРОТИ КУ-КЛАКС-КЛЕНА

ДАЛЕС, Тексас, 28. марта. — Републиканський партійний комітет починає вже виконувати свою обіцянку та викидати з урядів всіх членів організації Ку-Клакс-Клена.

НЮ ОРЛІНС, Луисіяна, 28. марта. — Як видно з тимчасового обчислення голосів, відданих на уряд судді, попертий Ку-Клакс-Кленом кандидат дістав дуже мало голосів.

НОВІ КЛОПОТИ З „ЛІКАРСЬКОЮ ГОРІВКОЮ"

ВАШІНГТОН, 28. марта. — Серед самих федеральних урядників повстала вже поважна опозиція проти недавного зарядження митового уряду в Ню Йорку, після котрого кождий пасажир зза границі має право привозити зі собою кварту трунку „для лікарських цілий". Сподіються незадовго певної зміни в сьому зарядженню; відай будут вдомагатися від пасажирів лікарської посвідки, що їм такого трунку треба для поратовання здоровля.

АМЕРИКАНСЬКИЙ УРЯД ВИСТУПАЄ ТЕЖ В ОБОРОНІ КАТОЛИЦЬКИХ ЕПИСКОПІВ, ЗАСУДЖЕНИХ БОЛЬШЕВИКАМИ

ВАШІНГТОН, 28. марта. — Департамент стейту видав публичну заяву, що він поробив кроки через свого амбасадора в Берліні, щоби дати вислів обурення американського населення з приводу засуду большевиками на смерть католицьких епископів в Петрограді.

Американський уряд дає до зрозуміння, що він підняв протест, не зносячися з советським урядом в Москві. Протест піднято на домагання цілого ряду католицьких організацій в Злучених Державах.

КЛОПОТИ ГАРДИНГА З ПРИЯТЕЛЯМИ

СТ. ОГЕСТИН, Флорида, 28. марта. — Ходять чутки, що президент Гардинг дуже невдоволений з виступів свого генерального прокуратора (міністра судівництва) Догерті зі заявами про певність його кандидатури на президента при виборах в 1924. році. Президент має стояти на становищи, що сі заяви були передчасні та пошкодили йому. Через те межи президентом та Догерті має назрівати зірвання.

ЗУСИЛЛЯ ДО ОБЄДНАННЯ РЕПУБЛИКАНСЬКОЇ ПАРТІЇ

Як видно з ріжних появ, серед провідників републиканської партії починає вирінати плян вирівнювати ріжниці межи ворожими собі фракціями. Як доносять деякі американські газети, навіть такі здавалобся, непримиримі вороги теперішнього уряду як Бора та Ла Фолет не малиб нічого проти виміни думок з урядом Гардинга, виміною, з якої легко може дійти до якоїсь консолідації републиканських сил.

ПОЛІТИЧНА НЕВДАЧА КУ-КЛАКС-КЛЕНА

При недавних виборах судів в Луизіяні кандидати, поперані потайною організацією Ку-Клакс-Кленом потерпіли невдачу. Лишень там, де за Ку-Клакс-Кленовими кандидатами станули страйкуючі зелізничі варстатові робітники, сі кандидати мали поводження.

ГАЗЕТА „ЛУНА ПРЕРІЙ"

Українське Товариство журналістів і писменників в Канаді має небаром зачати видавати свій орган. Має се бути літературний журнал (магазин) і має мати назву „Луна прерій" (українське слово „луна" значить відголос, відгомін, а не відблиск як се є в польській мові). Ся нова часопись має передівсім подавати нові твори молодих канадійських українських писменників.

ПОБИВ ДВОХ ПОЛІСМЕНІВ

На поліційну стацію на Чарлс стріт в Ню Йорку прибігла коло 9. години вечером в понеділок 11-літна дівчина Міні Родак та просила поліційного урядника післати до її дому поліцію на успокоєння бючихся родичів. Коли урядник приділив одного полісмена на полагодження справи, дівчина просила післати ще одного полісмена, бо батько великий мущина та дуже сильний. Хоча урядник не бачив на се причини, висланий полісмен запросив собі до помочи знакомого полісмена зі сусідної стації, і оба пішли на подану дівчиною адресу. Коли підійшли до вказаного дому, вони справді почули зі середини голоси сварки. Один з полісменів отворив двері та увійшов до середини. В тій хвилі батько дівчини, справдішний великан яких 300 фунтів ваги, прірвав крісло та кинув його на входячого сторожа безпеченьства. Коли полісмени ухилилися перед ударом та ввійшли до кухні, великан ехопив друге тяжке крісло та, вимахуючи ним як помелом, почав бити поліцаїв по головах та плечах. Тимчасом його жінка впала непритомна на землю, а дрібні діти порозбігалися, куда котре. Серед бійки Родак вдарив кріслом по лямпі і в хаті настала темнота. За хвилю полісмени побачили велику стать, як вона нахилилася втікати вікном. Не довго думаючи, полісмен вийняв револьвер та стрілив три рази. Та противник таки дістався через вікно на двір та пропав десь серед дахів.

Поліція розіслала сейчас погоню за Іваном Родаком, даючи його докладний опис, але за ним слід пропав, дарма що полісмен, котрий стріляв, упевнив, що одна його куля поцілила втікаючого. Родак займається вантажництвом кораблів в порті.

З ОБЄДНАННЯ.

Всім громадам і колекторам українського народнього податку до відома.

З огляду на се, що збірка народнього податку прибирає щораз більші розміри, президія Обєднання видає отсі вказівки для українських громад і колекторів, щоби тим уможливити скору контролю всеї сусільности і улекшити працю в центральній канцелярії Обєднання.

1. Місячний податок складати правильно, а се найпізнійше до 20. кождого місяця, щоби можна подати точний звіт при кінці місяця.

2. Місячні виказн виповнити старанно і подати імя й адресу колектора, зглядно секретаря даної громади.

3. Громади і комітети Обєднання повинні докладно зазначати, від кого зібраний податок: від 70 від. У. Н. Союза або 70 від. Провидіння, або від Комітету Обєднання в...... і т. д. Виказ має бути оголошений в часписях, отже не слід відтак перетяжувати їх справками і додатковими виказами.

4. На всіх зборах, вічах і т. і. предсідатель повинен жадати від присутних, щоб показали свої податкові посвідки.

5. Про всякі похибки в оголошеннях сейчас повідомляти канцелярію Обєднання і подати день і число часописі.

6. При звідомленнях з віч висилати рівночасно звідомлення до українських часописий.

Памятайте, що Обєднанне се велика українська центральна організація і для удержання взірцевого ладу мусять всі громади приноровлятись до розпоряджень президії.

Всі громади, які досі не мають ще потрібних друків, хай голосяться негайно до канцелярії Обєднання.

Послідні події в Европі повинні пригадати кождому Українцеви в Америці, що український нарід в небезпеці. Він бореться проти сильнійшого ворога і тому ми, складаючи народній податок, мусимо дати йому негайну допомогу, не стративши ні хвильки часу.

Кождий карний і чесний Українець повинен негайно зложити народній податок за цілий рік.

Обєднанне Українських Організацій в Америці.

ПАМЯТЬ ЛИСЕНКА

Дня 12. листопаду 1922. р. в Українській Академії Наук у Київі відбулося засідання етнографічної комісії, на якому проф. К. Квітка прочитав науковий доклад про Лисенка.

Дня 19. листопада мало в Українській Академії Наук відбутися прилюдне засідання 1. відділу Всеукраїнської Академії Наук, присвячене памяти М. Лисенка, з нагоди 10 літ із дня його смерти. По вступному слові академіка Кримського мали бути відчитані доклади М. Грінченкової: „Лисенко, як композитор". К. Квітки: „Лисенко, як етнограф", П. Демуцького: „Спомини про Лисенка", В. Міяковського: „Новознайдений твір із студенських років Лисенка".

Після цього Д. Ревуцький мав виконати зразкові мистецькі переробки народньої музики у творчости Лисенка.

ПРОТИ-СОВЕТСЬКІ РУХИ СЕРЕД РОБІТНИКІВ В РОСІЇ

В Москві большевики знайшли таємну друкарню ес-ерів. В звязку з цим переведено ряд ревізій й арештів, при чому знайдено склад зброї і антисоветських видань. Арештовано богато робітників й советських службовців. При відкриттю складу зброї справа дійшла до озброєної сутички між робітниками і агентами „державного політичного Управління", в числі яких є кількох ранених.

ХОТІЛИ ПЕРЕКРАСТИСЯ ДО АМЕРИКИ, І МАЛО НЕ ВТОПИЛИСЯ

Як лишень німецький пароплав корабель „Емден" приплив до нюйорського порту, пятьох людий кинулося з нього в глибоку воду ріки Гудсона, та поплило до берега. Було се коло 8-ої години вечером, і над водою панувала справдішна пітьма. Серед темноти пливаки помилили дорогу, бо місто плисти до Бруклина, як вони наміряли, трох з них поплило до Стетен Айленда та попали по дорозі на великий пором, що пливає межи Мангетом та островом. Боючися попасти під пором, вони стали кликати о поміч, і командант порома казав їх виловити з води. Два другі поплили далі, але заким дісталися до берега, стратили сили і булиб певно втопилися, якби не надпливша лодка митового уряду. Всіх їх забрано на іміграційний уряд.

З їх зізнань, потверджених опісля капітаном „Емдена", показалося, що всі пять є німецькими горожанами, о що вони рішилися за всяку ціну дістатися до Америки; що в тій цілі вони вкралися на корабель „Емден." Їх всіх однак найдено на кораблі зараз на другий день по виплиеі з порту, а капітан засудив їх на відроблення коштів подорожи роботою та послугами на кораблі. Коли корабель зближався до берегів Злучених Держав, капітан казав їх замкнути в корабельний арешт та бездротним телеграфом повідомив про них американський іміграційний уряд. Коли корабель виливав в порт, арештанти вспіли вирватися з арешту та кинулися плисти до берега, щоби виминути іміграційну контролю.

Всі вони молоді люди, бо ні один не має ще повних 20 літ, а один має всего 16 літ. Один з них, Майге на імя, був вже в Злучених Державах, але по війні поїхав до Німеччини. Переконавшися, що там нема роботи та наївшися добре біди, він постановив вернути назад до Америки. В Гамбургу він намовив своїх 4 товаришів попробувати щастя з ним. Він признає, що він був їх провідником. Їх всіх депортують назад до Німеччини.

ЗАВІСТИВ ВЕСЬ МАЄТОК НЕ БРАТАМ, А РОБІТНИКАМ

Недавно помер в Ню Йорку міліонер Гуго Віктор Лянге, властитель кількох крамниць, що разом представляють вартість коло 2 міліонів долярів. В своїм завіщанню лишив весь маєток своїм 6 помічникам поминаючи мовчанкою своїх двох рідних братів. Сі так обурені поминенне, що збираються йти до суду валити тестамент.

Глухий хотів бути вломником

Перед стейтовим судом в Ню Йорку ставав в понеділок якийсь 66-літний старець Джан Новелс, обжалований за влом. Недоспілий вломник признався до вини та просив суддю о помилуванне на тій основі, що він каліка, глухман. Говорив він, що лишень завдяки тому його поліція піймала, що він не чув її кроків.

Судя прочитав йому довшу лекцію на тему, що вломництво не є званне для глухої людини (видно, на погляд суду, ним повинні заниматися люди з чутким ухом) та засудив його на два роки тюрми.

МОСКОВСЬКІ БОЛЬШЕВИКИ ЗАСУДИЛИ НА СМЕРТЬ 84 УКРАЇНЦІВ В КАМЕНЦІ ПОДІЛЬСЬКОМУ

МОСКВА, 28. марта. — Московський большевицький „революційний" трибунал в Каменці Подільському (на Поділлі, на Україні) засудив 84 особи на кару смерти.

Засуджені се Українці, переважно інтелігенція, яких московські большевики обвинювали, що підпирали боротьбу Петлюри проти московського большевицького „уряду".

ПУАНКАРЕ ЖДЕ НА ПОЧИН ДО ПЕРЕГОВОРІВ З БЕРЛІНА

ПАРИЖ, 28. марта. — Французький премієр Пуанкаре заявив у фінансовій комісії парляменту, що німецькі промисловці з Рурщини звертались вже до нього у справі мирових переговорів, але він з ними не завдається, а вижидає почину до переговорів з Берліна.

БЕЗРОБІТНІ В РУРЩИНІ ОРГАНІЗУЮТЬСЯ

ЕССЕН, Німеччина, 28. марта. — Безробітні в Рурщині зачали заходи для основання товариства взаїмної помочі.

Вони теж вибрали споміж себе раду, яка має вести переговори з німецьким правительством у справі допомогових фондів.

Більшість робітників тепер одержує лише по 14,000 німецьких марок тижнево, а се не вистарчає на життє їх з родиною.

НІМЦІ НЕ ХОТЯТЬ ПУСТИТИ АГЕНТІВ ОГЛЯДАТИ АРСЕНАЛИ

МІНХЕН, Баварія, 28. марта. — Управа тутешнього складу оружя відмовила вступу аліянтській розоружній комісії в Німеччині. Управа заявила комісії, що поти не дозволить їй увійти до складу, поки французи і Бельгійці будуть продовжати окупацію Рурщини.

ПАПА РИМСЬКИЙ ХОЧЕ ГОДИТИ ФРАНЦІЮ З НІМЕЧЧИНОЮ

ПАРИЖ, 28. марта. — В тутешніх урядових кругах заявляють, що одержали відомість з Риму про те, що папа римський хоче видати на Великдень заклик до Франції й Німеччини, щоби помирились і погодились на основі договору, що обі сторони обовязуються взаїмно на себе не нападати.

БОЛЬШЕВИКИ НА НАКАЗ ПОЛЬСЬКОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА ЗДЕРЖУЮТЬ ВИКОНАННЯ СМЕРТНОГО ПРИСУДУ НА ПОЛЬСЬКІМ АРХИЕПИСКОПІ

ВАРШАВА, 28. марта. — Московський большевицький посол у Варшаві повідомив польське правительство, що присуд смерти на римсько-католицького архиепископа Цепляка не буде виконаний, бодай покищо, та що большевицький „уряд" обговорить сю справу в дипльоматичній дорозі.

Сю заяву большевицького посла подав нині рано до відома польському сенатови польський премієр ген. Сікорський.

Польська телеграфічна агенція зазначує, що хотяй вісти з Москви потверджують заяву большевицького посла Леоніда Оболенського, то всетаки польські урядовці не мають охоти зменшувати небезпеки, яка грозить засудженим польським духовникам в Росії. Польські урядовці кажуть, що вони вже мали доволі досвіду з большевицькими заявами і знають їх вартість.

Польська телеграфічна агенція вкінці додає, що ся справа, яка обходить всі західні держави, а передівсім апостольську столицю в Римі, не може остатись лише предметом політичного торгу.

ФРАНЦУСЬКИЙ СОЦІЯЛІСТ ВСТАВЛЯЄТЬСЯ ЗА ПОЛЬСЬКИМ АРХИЕПИСКОПОМ

ПАРИЖ, 28. марта. — Посол Едоар Ерріо, посадник города Ліону, соціяліст, котрий їздив до Росії на переговори з большевиками, вислав нині телеграму до большевицького комісаря закордонних справ Григорія Чічеріна, в якій апелює до нього, щоби виратував життє польського архиепископа Цепляка.

ПАПА РИМСЬКИЙ В ОБОРОНІ ЗАСУДЖЕНИХ БОЛЬШЕВИКАМИ ДУХОВНИКІВ

РИМ, столиця Італії, 28. марта. — Папа римський Пій XI. звернувся до московського большевицького „уряду", щоби увільнив римсько-католицького архиепископа Цепляка, його генерального секретаря Бучковича і 15 римсько-католицьких священників, на основі, що вони члени католицької ерархії і піддані апостольської столиці.

... ЛЮДСЬКОЮ НАФТОЮ ТОРГУЮТЬ

МОСКВА, 28. марта. — Завтра виїздять відсі представники американської нафтової компанії Стендерд Ойл Компені, Гері Дадж і Ерик Белін, котрі тут вели переговори з большевицькими урядовцями у справі ситуації в копальнях нафти в Росії (не в Росії, а на Кавказі).

ПАПА РИМСЬКИЙ НА ПОМІЧ ГОЛОДНИМ В РОСІЇ

ЗАГРЕБ, Хорватія (Югославія), 10. марта. — Московська большевицька газета Известия, повідомляє, що папа римський вислав до пристані Новоросійськ над Чорним морем два пароплави із сукном, котре призначив для роздачі між населенне, яке потерпіло найбільше вчасі торішної великої голодннечі в Росії.

ПІДЛЕТІВ 10,000 МЕТРІВ

ПАРИЖ, 27. марта. — Французький летун Мутоміер, підлетів нині до висоти 10,000 метрів. Се новий рекорд (осяг) щодо висоти в летництві.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES.		ПЕРЕДПЛАТА	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ВИННИЧЕНКО ПРО ПОХІД БОЛЬШЕВИКІВ НА УКРАЇНУ.

Стаття В. Винниченка про радянську Україну, котру ми вчора передрукували з „Нової України", відкриває дуже влучно одну характеристичну рису московського большевизму. Маємо на думці душевні основи московського большевицького походу проти українського національного руху. Досі всі, що розбирали неперечислимі напасти московських комісарів на Україну та старалися розгадати справдішний глибший душевний підклад закукуріченого московського шовінізму, губилися в догадах. Коли вони навіть казали, що московські комісарі звертаються з лютим походом на український народ тому, бо вони московські націоналісти, то сим вони ще не пояснили справи як слід, бо сказати таке значить просто сказати те саме инчими словами. Перший В. Винниченко в своїй статті розкрив мимоходом краще душевний підклад московського походу на все українське. Він перший вказав на те, що загорілий московський націоналізм московських комісарів стоїть в тіснім звязку з невдачою комунізму в Росії та на Україні.

Перечисляти факти — річ зайва. Сі факти вже добре відомі. Заперечувати їх може лишень свідомий брехун, нанятий московськими панами для перечення. На місце старої буржуазії, підорваної большевицькою розрухою, повстала нова буржуазія, яка ріжниться від старої хиба тим, що вона ще більше хижацька, ще більше брутальна, ще більше глузлива для всяких моральних правил, як стара. Обезсилений та розпорошений большевицькою політикою пролетаріят опинився в лабетах нової буржуазії, які давлять його не гірше лабети старої, а супроти яких він більше безсильний, бо большевицький деспотизм понищив всі професійні робітничі організації, якими робітники могли проти старої буржуазії яко-тако відбиватися. Словом, „революція в Росії і на Україні не тільки загибає, костеніє, а вже загинула, вже перевертається в свою протилежність."

Сю страшну розруху добачують передусім її головні завинники, большевицькі комісарі. Поки була ще яка-така надія на поправу умов, вони дурили себе надіями на кращу будучність. З хвилею, однак, як всяка надія на поправу під комуністичним зарядом пропала, з хвилею, як большевики публично перед цілим світом завели назад капіталістичні господарські основи під хитрою назвою „нової економічної політики", большевики стали шукати гонорового виходу з трагічного для себе положення. Одною такою дорогою булоби старатися всіми силами направити лихо, собою заподіяне. До сього потребаби однак певної горожанської відваги признатися публично до своїх похибок та отвертої покути. До такого виходу требаби людий сильних морально. Тимчасом большевицькі комісарі проявляли все „силу" боягузів, катів, тиранів, „силу" людий слабих. Через те й тепер їх не стало на явне признання до похибок ,до отвертого завороту на другу дорогу. Таким людцям остається лишень друга дорога, дорога слабих людий: явно перечити похибки, переслідувати кождого, хто поваживбися підсувати навіть думку про помилки, а рівночасно шукати собі жертви для зігнання своєї люти, свого гніву за невдачу. Ось такою жертвою, на якій большевицькі комісарі хочуть зігнати свою лють, являється український національний рух. Ось звідки пішла нагінка з Москви на все, що українське. Звідси йде слідкування за українськими школами, розбивання українського кооперативного руху, переслідування руху православних Українців за осібною церковною організацією, ось звідти йде нагінка не лишень на все, що моглоби хочби нагадувати, що Україна хоче бути державою, самостійною від Москви, але навіть нагінка на все, що моглоби нагадувати, що український народ — нація осібна від московської.

Ось чому появу „Нової України", яка поклала собі за обовязок звертати увагу на небезпеку для українського народа зі сторони сього збожеволілого від люти за комуністичну невдачу московського націоналізму, можуть привитати навіть ті, що може не в усім будуть годитися зі способами, які вона подає для оборони українського народа перед новим походом Москви на нищення України.

ПІД РОЗВАГУ ОБЄДНАННЮ.

Сотки українських хлопців віддали своє життє як жовніри американської армії. Нема майже української кольонії, яка не понесла би втрат.

Досі нема ніякої статистики, яка вказала би імена і місцевости наших убитих на війні молодців.

Така докладна ліста усіх Українців, які погибли в американській армії, має для нас дуже велике значінне. З таким списом погибших ми можемо стати перед американським правительством і жадати, щоби ради тих жертв, задля пролитої української крови, — Америка забрала голос в нашій обороні.

Нехайжеж уряд Обєднання оголосить публично у наших часописях, щоби кожда українська кольонія подбала за те, аби негайно позбирати імена всіх Українців ,які упали в бою під американським прапором.

Відтак най уложить докладну лісту усіх наших втрат і передасть при найблизшій нагоді усім членам уряду в Вашингтоні.

Добре було-б також, щоб оголосити той спис у передових американських часописях із відповідною статтею про Галичину й Україну.

—Марко Проклятий.

ЯКА ДУМКА В. ВИННИЧЕНКА ПРО УКРАЇНСЬКУ ПОЛІТИКУ?

Подаємо отсе дальшу часть статті Володимира Винниченка п. з. „Єдиний революційно-демократичний національний фронт" з магазину „Нова Україна". В сій части В. Винниченко висловлює свої погляди про те, яка тепер повинна бути українська політика.

Його гадки дуже інтересні і тому подаємо їх, аби наші читачі мали змогу з ними познакомитись.

В. Винниченко пише:

Українству треба поважно задуматись над цією ситуацією та її тенденціями. А надто українським соціялістам і демократам. Нищення українсько ікультури, себто, позбавлення українських робітних мас природного, найлегчого засобу їхнього духового розвитку це є замах не тільки на політичну та державну самодіяльність їх, але й на соціяльне визволення, це замах на ту зброю, якою вони повинні оперувати всередині своєї нації проти кляс однонаціональних, але таких, що визискують їх. І тому насамперед на обовязку тих свідомих і організованих ґруп, які заступають інтереси робітних кляс, лежить — виступити проти насильства, що твориться над українською нацією.

Завдання надзвичайно важке: проти обєднаного руського національного фронту, розпаленого ідеєю реваншу за пониження його почуття великодержавного панування, розлюченого можливостю відірвання економічно-багатих країн, озброєного апаратами державної влади, — протиставити силу, здатну спинити наступ руського імперіялізму.

Розуміється, такого завдання ні одна з соціялістичних течій на саму себе взяти не може. Супроти єдиного фронту руського націоналізму повинен стати єдиний фронт української трудової демократії, себто, майже всієї української нації.

Одним із чинників, що надають большевизмові певної сміливости та цинізму в його націоналістичній аґресивности є розєднаність, розпорошеність українства, як національного цілого. В 1917. році українство, поділяючись у соціяльно-політичній лінії на ріжні противні собі течії, в той же час усе було наскрізь пронизане й тісно повязане єдиним національним током. Це творило ту велику, навіть дивовижну силу, яка (при инчих сприятливих умовах) змогла українську етнографічну викликану з небуття туманність перетворити в орґанізовану національно-свідому державність. У процесі революції сила струї почала опадати. Дужчі сили порвали звязки й розбили українство на ряд дрібних уґруповань, нічим не повязаних між собою. Кожне уґруповання зокрема має певні національні постуляти, в кожній ґрупі зокрема є якась певна національна енерґія, але кожна ґрупа стоїть ізольовано від других, і та ґрупова, ізольована енерґія мусить пропадати дурно, їй несила виконати самій роботу в загально-національному розмірі. Для сеї роботи потрібна сила цілого ряду ґруп, обєдання ізольованих енерґій у одну компактну, плянomірно орґанізовану, доцільно-напрямлену енерґію, повязану одним спільним током.

Ініціятиву такого обєднання, повтаряю, повинні взяти на себе революційно-соціялістичні течії, як представники інтересів найбільш зацікавлених у національному визволенню поневолених кляс.

Але, творячи єдиний національний фронт, ми не повинні забувати, що національний момент є нерозривно зрослий із моментом соціяльно-політичним, що сам про себе він у природі людського громадянства не існує. Отже не всяка національна ґрупа може бути включена в загальне обєднанне. Будучи національно одно-напрямними, ріжні ґрупи можуть мати такі протилежно соціяльно-політичні напрями, що від сполучення сих напрямів не вийде ніякого доцільного руху, а тільки внутрішне тертя і взаїмне паралізування. База єдиного фронту повинна бути така, на якій ріжнобіжність соціяльно-політичних теденцій не нищила-б однобіжности національної.

Отже які соціяльно-політичні напрями повинні ввійти в обєднання?

Очевидячки, ті, які заступають інтереси кляс найбільш чисенних, продукційних, найнеобхідніщих для існування національного цілого. А такими клясами є за сучасної структури української нації селянство і пролетаріят (включаючи в ці категорії й ту інтеліґенцію, яка вийшла з цих кляс і клясово не порвала з ними). Вони складають 95 відсотків української нації, вони є головними продуцентами національного багацтва, вони — найнеобхідніща складовина цілого.

Таким чином, в основу єдиного національного фронту повинні бути покладені інтереси й прагнення власне сих кляс, і вони-ж, ці кляси, повинні бути головною дієвою силою в боротьбі за зально-національні досягнення. Себто, єдиний національний фронт **трудової демократії.**

Всі останні соціяльно-політичні течії, що мають противобіжний, ворожий до демократії напрям, иншими словами: всі антидемократичні, консервативні й реакційні уґруповання, повинні бути відсунені від цього обєднання. Цих уґруповань небагато, й сила їх незначна, але тенденції їх остільки гальмують поступ демократії, що в інтересах хоча -б самої національної боротьби вони повинні буть усунені з загального фронту.

Реакційні уґруповання такі: монархісти всяких одтінків, комуністи московської концепції й отаманці (так звані „петлюрівці").

Українські монархісти, поділаючись на ріжні „орієнтації", всі разом виявляють інтереси поміщицтва. (Цікаво, що майже всі національно-свідомі Українці-поміщики,—а вони так нечисленні, що всіх їх можна на пальцях порахувати,—належать до монархістичних ґруп. Ідеольоґами їх також є поміщики). Цілком природно, що в інтересах поміщицької кляси вони будують і всю державно-політичну національну концепцію.

Тут не місце входити в докладний розгляд і оцінку монархістичної концепції, досить зазначити, що головне в усіх програмах сих ґруп це: — утворення такої української держави, яка забезпечувала-б поміщицтву власність на землю й кермівниче місце в державно-політичному життю.

Ясно, що ця концепція держави стоїть у такому протиріччю з інтересами селянства та демократії, що про якусь спільну акцію цих двох течій балачки не може бути. Крім того, з національного погляду українське поміщицтво таке крихітне щодо кількости й таке нетрівке національно (згадаймо зраду козацької старшини національних інтересів за свої клясові привілеї, згадаймо хоча-б „федерацію" скоропадщини й оборону її ще тепер українськими поміщиками), що відсунення сеї ґрупи навіть у чисто-абстрактному національному обєднанню було-б непомітне.

Про комуністичні елементи московської концепції, після сказаного више, говорити багато не треба. Всякий прихильник московського „комунізму" (чи будучи членом Р. К. П., чи не будучи ним), є тим самим ворог демократії, оборонець реакційної, безконтрольної, безвідповідальної влади, заснованої на фізичній силі, прихильник диктатури узурпаційної невеличкої ґрупи людей над усіма клясами народу, а на Україні просто брутальної військово-бюрократичної окупаційної влади.

В той же час окремі ґрупи чи особи, що стоять на ґрунті наукового комунізму, у програмі й тактиці яких є недвозначне визнання принципу демократії, в обєднання можуть бути включені.

Третя антидемократична, реакційна ґрупа є так звані „петлюрівці". Це — переважно прихильники військової диктатури (отаманці). Формально, деклярaтивно (як і московська оліґархічна диктатура), вони мають загальне гасла й демократії й республіки. Але практика сеї ґрупи, всі політичні методи та тенденції її стоять у яскравому протиріччю з елементарними вимогами демократії. Узурпаційний, безвідповідальний, безконтрольний і авантюристичний характер сеї течії роблять її нічим не відмінною від усякої реакційної, антидемократичної ґрупи.

Користаючись тяжким міжнароднім і внутрішнім становищем української нації, невеличка ґрупка людей узурпувала собі назву „уряду У. Н. Р." і шантажує на патріотизмі певної частини українського громадянства. Давно стративши всякий звязок із дійсними урядами У. Н. Р., цілком одірвавшись од усяких політичних партій, і тих народніх верств, що їх представляють ці партії, петлюрівщина все-ж таки провадить далі свою смішну й жалю гідну комедію „урядовання". Обєктивність вимагає зазважити, що значна більшість „петлюрівців" досить правильно оцінює субєктивність „тарнівського центру", й „головного отамана", С. Петлюри, і всієї навіть петлюрівщини. Але остільки в сих людей перевернене національне почуття, що вони готові заплющуючи очі на всю вбогість свого центру, готові миритися з усіма його шкідливими й ганебними вчинками, аби бачити в них носіїв української державности. І часом із якоюсь очайдушністю навіть самі себе називають „петлюрівцями".

Не кажу вже про всі ті величезні шкоди, які нанесла українському народові „політика" отаманії, не кажучи про її злочинну ролю в відносинах Польщі до галицького українства, петлюрівщина з чисто національного погляду є явище глибоко неґативне. Петлюрівщина самим своїм іменем має тенденцію позбавити ввесь український рух його всенародного національного обличчя, вона вона накладає на його тавро якогось локального явища, якоїсь персональної акції в межах єдиного „общерусскаго народа" й „єдіной-неделімой Россії": петлюрівці, денікінці, вранґлівці, все це російські білоґвардійці, що борються проти радянської влади.

Ще в початках боротьби проти гетьманату, в самому зародку петлюрівщини, Директорія ясно бачила небезпеку від хоробливої самореклямности С. Петлюри, який усіма способами старався надати всьому рухові своє імя. Вона була змушена винести офіціяльну постанову про необхідність виразного підкреслення, що її війска не „петлюрівські", а українські й республіканські. Але ворогам національно-українського і республіканськo-демократичного руху було дуже корисно звести цей рух на акцію одної особи, відняти в його загально-народню, національно-українську прикмету. І через те вони ретельно допомагали С. Петлюрі в його злочинній честолюбности, гаряче рекламуючи його й, дійсно, добившись певного успіху: в очах і устах багатьох звузивши розуміння Українця до „петлюрівця".

І ще й тепер противники українського визволення, навіть серіозні політичні діячі, докладно знайомі з дійсними фактами української революції, охоче називають увесь український рух „петлюрівським". Тої самої тактики тримається й московська окупаційна влада на Україні. Вся її політика власне звернена до того, щоб знищити саме імя українське, стерти його зо свідомости мас, зати його зо свідомости мас, замінивши „петлюрівщиною" „махнівщиною", „тютюнниківщиною".*)

Ті Українці, які з погано зрозумілого патріотизму називають себе „петлюрівцями", самі не відають, що творять; вони не розуміють, що самі грають на руку ворогам їхнього патріотизму, що самі себе нищать як Українців, розписуючись у недорослости до загально-національного імени й затушовуючи це імя в широких, так мало ще свідомих масах народу.

Петлюрівщина, розуміється, повинна бути виключена з єдиного фронту. Але проводирям її, коли в них є хоч трохи національного сумління треба ліквідувати цю жалюгідну комедію „тарнівського уряду", розпустити той десяток своїх бідних „урядовців" і зникнути з обрію українського національного й політичного життя. Повинні-ж вони, нарешті, зрозуміти, що для величезної більшости українського громадянства й широких мас народу вони не є й не можуть бути ніяким „центром", що вони не є й не можуть бути „носіями української державности". Для українського народу сором був би мати купку людей, що несуть (як говорять про них) „собачу службу" в ворожої до його держави, як предстанвників і носіїв його державности.

Ідея української державности й визволення має найкращого носія в самому народі, в його національній свідомости. Вона живе там, на Україні, за неї ввесь час, що-дня, на кожному місці борються українські працюючі маси, українська трудова інтеліґенція, українські політичні партії. Коли десь на території Польщі зникне купка людей, що безвідповідально називає себе „урядом" і „носієм української державности", від цього ні ідея державности, ні боротьба за неї не тільки не зникнуть, а, навпаки, тільки значно виграють.

(Кінець буде)

*) Під час мого короткого перебування на посту „Заступника Голови Ради Народніх Комісарів У. С. Р. Р." я мав нагоду приняти досить значну кількість ріжних українських депутацій. Із їх висказів я виразно бачив, як московські аґенти на Україні провадили політику зведення всього українського на „петлюрівське", на щось локальне, бандитське. Так, наприклад, одна учительська депутація жалілась мені, що руські комуністи, аґітуючи по селах, ставили селянам питання: „Товарищи крестьяне! На каком яике хотите школу: на русском или на петлюровском?"

ДО ЗБАРАЖЧАН!

(В справі будови Н. Дому в Збаражі).

Гей Ви, наші Збаражчани,
Внуки славних козаків!
Хлібороби Подоляни,
Вороги ляхів-катів.
Потрясем свою кишеню,
Так щоб ляха дідько взяв;
Й збудуєм свою святиню
Для своїх родинних справ.
Тож до діла, Збаражчани,
Відзивайтеся на клич.
Нехай жиє Україна,
А конає ляцька дич.

Збаражчанин.

ЛИСТ ІЗ ГАЛИЦЬКОГО ЛІСА

Цілими роками блукають наші хлопці, як гонений звір.

(Виняте із листу писаного 17-го лютого с. р.).

Дорогі Братчики!

Поводиться мені як би в пеклі, на самому дні. Минають дні і місяці і роки, а поліпшення долі і життя невидно. Тільки кождої години здоровля опадає, чимраз більше і більше. Подумайте собі Братчики, що то значить 3 роки жити на кождому кроці невільником, через три роки ні одну ніч в своїй хаті не спати! За увесь час на себе нічого не придбати, в свою пору не снідати, не обідати! Часом раз на день а часом кусок самого хліба, а нераз цілий день лише наслухаюся солодкого щебету веселої птиці під зеленою ліщиною і то „со страхом Божим". Осьтаке моє життє і поводженнє.

Ворог всідає на карк і годі скинути його зі себе. Бо тепер у наших сторонах є так, — хоть напишу чорно, а „жебраки" скажуть що біло, то мусить бути біло. Ні суду ні права — жий як хочеш! Ой горе, ой біда боротись немічному з медведем! Вже я всего доволі на свому тілі переніс; зазнав муки-терпіння, холоду і голоду, а всеж еще не знаю, на чім дальше стане. Я пережив 24 роки життя а в нім ані одної доброї години не прожив, ані одної хвилі веселости не бачив. Люди веселяться в мойому віку, а я тільки все бийся і бийся, кождого дня і кождої години. Помимо всего ратую себе скілько можу і в тому нещастю люди добрі помагають. Єслиби я був неострожний в день і в ночі і кождої години, давно би мене вже не було. Радби я вам Братчики написати виразно і ясно, але не можу відважитися. До 17-го року я ходив до школи, рік був дома, а потому як зачалася війна, то я був три роки в Росії від 1915 р. до 1918 р. В 1918 р. вернув з Росії і мене взяли до австрійського війска. Там мучився 9 місяців і вийшов на капраля тай тільки всего. Коли вернув додому був 2 дні дома, а відтак народний обовязок заставив боронити Вітчину-Україну. Зараз подався на курс жандармерії до Станиславова. За 2 місяці здав курс і в Радехові був 7 місяців пробним жандармом. Коли Польща напала на Галичину-Україну, мусів утікати в світ за очи. У кепський час вернув додому але домів і показатися не можу. По нинішний день блукаю коло дому, але не вдома. І так остався я цілком безсильний і нема кому мені вже помочи.

Звертаюсь проте до Вас з великою просьбою, щоби Ви як добрі брати помогли мені, в тій невиносимій біді і взяли мене до себе як найскорше. Прошу Вас, щоби Ви були такі добрі і вислали мені шифкарту. Можеби я за вашою помочию ще кілька літ прожив так, як люди жиють і можеби моє здоровле давнійше вернулося назад.

Прошу написати до мого тата, але за рецепісом, щоби напевно дістали лист. (Далі приватне).

ЯК ПОЛЬСЬКИЙ УРЯД ХОЧЕ РАТУВАТИ ПОЛЬСЬКІ „ФІНАНСИ"?

Головні підстави предложеного мін. Ґрабским проекту направи скарбу виглядають так: 1) Буджет мусить бути вироблений на найблищі 3 літа з тим, що постепенно він буде рівноважитися, поки дійде до повної рівноваги в 1926 р. 2) Щоб забезпечити постійність державних доходів, буде введений золотий мірник. Цим мірником обчислений теж буде буджет. Відношення золотого мірника до марки польскої означуватиме Рада міністрів, що якийсь час на підставі пересічної з гуртових цін ріжних товарів. 3) Державні підприємства й монополі будуть зреорґанізовані так, щоб давали принаймні 5 відс. чистого прибу[illegible] піталу. Поширювати [illegible] лише як будуть дав[illegible] аніж 5 відс. зиску. [illegible] інвестиції вживати [illegible] ловину надвишки п[illegible] чистого доходу. Д[illegible] лізниці будуть ви[illegible] приватним підприєм[illegible] щоб умови видержав[illegible] були корисні, ці залі[illegible] дуть продані в приват[illegible] ність. Будова нових за[illegible] буде віддавана приват[illegible] приємствам за відпов[illegible] концесіями для держа[illegible] лізничі тарифи відпо[illegible] муть вартости перевозного товару. Державні добра, що не дають прибутків, будуть видержавлені. 4) Будуть осягнені ощадности в адміністрації редукцією урядів і персоналу. Всі влади I. II. інстанції за виїмкою скарбових, судових, залізничих, почтових і телеґрафічних підпадуть під компетенцію воєвідств. Намічується реформу адміністраційної і бюрової процедури. Деякі закордонні місії будуть зліквідовані. Частину доходів автономних інституцій уживається на народнє шкільництво. 5) Всякі податки мусять бути піднесені до передвоєнної висоти. Теж саме відноситься до всяких тариф, почтової, стемплевої і т. д. Алькоголічні напитки будуть високо оподатковані. 1924 р. доходи повинні покрити адміністраційний буджет, 1925. р. повинна вже бути надвишка доходів, яка піде на надзвичайні видатки. 6) На найблищі 3 роки сподіватися треба дефіциту в приближенню 1 міліярда злотих польських. Він має бути покритий надзвичайною даниною закордонними та внутрішними позичками.

На протязі 5 півроків від осени ц. р. стяганий буде окремий податок від майна. Проєкт валютової й кредитової санації скарбу вже приготовлюється. Увійде він в життя в другій стадії скарбової реформи.

В ПАМЯТЬ РОЗАЛІЇ КАШТАНЮКОВОЇ

Місто вінця на могилу бл. п. Розалії Каштанюкової зложили дальше:

О. Микола Струтинський, Реймі, Па.	2.00
Симеон Кусень, Джерзи Сити, Н. Дж.	1.00
Разом	3.00
Попередно оголошено	67.00
Зібрано разом	70.00

(В однім з попередних списів було подано: п. Петруневич, а мало бути п. Петрунеля Хлистун 1. доляра).

І СЕ І ТЕ.

„ЛОВІТЬ ЗЛОДІЯ".

„Єжедневні" послуговуються старою злодійською тактикою, щоби оборонити своїх охлаподавців. Місто признати, як чесні люди, що аліянтські амбасадори в Парижі зробили дня 14. марта 1923 року те саме, що большевицькі та польські повновласники в Ризі дня 18. марта 1921 року, вони сиплють лайки на аліянтських амбасадорів, на Петрушевича, на всі свідомі національні українські газети, але ні словечком не згадують про своїх покровителів. Вони пишуть про европейських імперіялістів, але не згадують про імперіялістів з Москви. Вони говорять про злочинні вчинки світової буржуазії, але не згадують про великі добродійства большевиків, від котрих одних Галичина тепер покутує в польській неволі. Вони показують на всі боки на людий, що буцімто лижуть чужі обцаси, а самі навіть не виплюнуть московської мастики, яка їм самим загусла на губах. Вони на всі сторони нипають та понюхують за чужими слугами, лишень своєї служби московським панам донюхатися не можуть. Вони добачують всюди службу Польщі, одної служби Москві вони не бачуть. Вони на всі боки бачуть скалки в чужих очах, лишень в своїм не бачуть полина.

КРУТИ-ВЕРТИ, НЕ ЗДУРИШ.

„Єжедневні" пробують переконати своїх читачів, що „Свобода" заявилася за розбиванням комуністичних організацій в Америці при помои шпигів та агентів-провокаторів. Редакторам хиба тоді вдасться переконати читачів про правдивість свого закиду, як читачі такі самі за розумні, як редактори. Котрий однак читач ще має хочби розуму крихітку, той зрозумів нашу статтю не як похвалу або одобренне для провокації, але як осуд. В кого розум не помрачений большевицькою табакою, той розумів певно, що наша газета осуджувала вживанне агентів-провокаторів в Америці так само, як вона осуджувала вживанне їх большевиками в Росії.

„Свобода" не „Єжедневні", і признавши ремесло агентів-провокаторів нечесним ремеслом, признасть його таким і для Росії і для Злучених Держав. Наша газета має для тої самої появи одну міру, най вона буде на Україні, най вона буде в Америці. Наша газета бореться проти езуїтської етики большевиків, котрі осуджують агентів-провокаторів, коли вони працюють проти большевиків, але похвалюють роботу своїх власних агентів-провокаторів, що підкопують український національний рух та боротьбу за українську самостійність.

Коли „Свобода" пише, що американські большевики будуть мусіти самі протестувати проти вживання агентів-провокаторів в Америці, то сим вона не похваляє вживання агентів-провокаторів. Вона сим лишень сказала, що вона зі злодіями не піде протестувати проти крадежий, з убийниками проти вбивання людий, з наймитами проти наймитства. Сего можуть не розуміти редактори „Єжедневних", бо їх на те держать московські пани, аби вони таких річий не розуміли, але серед читачів „Єжедневних" найдуться люди, які се зрозуміють.

БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ „СОННИК"

Того самого дня, коли ми порадили „Єжидневнім" перемінитися на орган ворожбицтва та перехреститися на „Сонник", ся газетка постаралася дати доказ слушности нашої ради. Того самого дня вона принесла для піднесення клясової свідомости своїх читачів та підпертя московського інтернаціоналу сон котрогось зі своїх редакторів, котрому виснилося, що один з редакторів нашої газети почав торгувати шкірами. Певна річ, що опрокидувати таких „фактів", народжених зі сонливих голов, замучених московськими пропагандами, ми не станемо. Обмежимося до подання маленького пояснення.

Учені психольоги (що займаються явищами душі) займалися здавна питанием, чому людині сниться се й те. Довгі досліди позволили їм поробити значні поступи в виясненню сього цікавого питання. Межи инчим переконалися вони, що людині частенько сниться символами, себто в її сні повтаряються ріжні події з життя зображені якимсь другим предметом, що має щось спільного з першим. Так, примірои, сила може представитися в виді здорового дуба, війна в виді меча, любов у формі огню. Торговля шкурами, яка приснилася редакторам „Єжедневних", се певно також такий символ; після всякої правдоподібности взялася вона в мозківниці редакторів „Єжедневніх" від того, що шкіру, заким її продається, перше гарбується, а гарбованне шкіри се символ чогось зовсім другого. Коротко кажучи, редакторам снилося не тільки те, що їх волячу шкіру хтось збирався продавати, тільки те, що їм хтось шкіру гарбував.

Що редакторам „Єжедневних" сняться такі річи, сьому ніхто не подивується, коли зважити, що визначний ідеольог сеї газети приготовлявся до редаговання сеї клясово свідомої газети через довше чіханне свинської шкіри.

Що редакторам „Сонника" приснилося, що редактор „Свободи" зрадився зі своїм бизнесом в каварни, в якій він не буває, се очевидно не перешкаджає „Сонникови" оголосити своїм читачам страшного скандалу зі шкірами. Що з того, що редактор „Свободи" там не буває, коли редактори „Сонника" там їдять телячу, а відтак від неї мають телячі сни?

„ЩО З ТОГО, ЩО ВІН УКРАЇНЕЦЬ?"

Роспишавшися на дві шпальти про український соймовий клюб, наш щоденний „Сонник" критикує його сміло, відважно і без притомности.

Пише він: Що з того, що український соймовий клюб себе назвав українським? Се ще нічого не значить. Можна зватися українським, і ним не бути.

Рація, примірои, можна зватися українським комуністом, а не бути ані українським ані комуністом, а лишень московським підлизачем.

Др. В. Й. Сіменович.

ЧИ НЕ ЧАС НАМ ЗАВЕРТАТИ НА ИНШУ ДОРОГУ?

Українці і Американці.

Загально взяти на світі люди діляться на два роди характерів: **оптимісти** (такі, що дивляться на всьо з ясної точки) і **песимісти** (такі, що глядять на всьо з темної точки).

До оптимістів можна без сумніву зачислити Американців, до песимістів Українців.

Запитай Американця, як він мається, то все почуєш: „Алл райт — добре". Спитай Українця, то він почіхається в потилицю а в кінці скаже: „ет, як горох при дорозі".

Ці дві характеристичні черти обох народів проявляються на кождому кроці.

Порівнаймо американську і українську повість.

У американській повісти герой чи героїна хотяй переходять майже неімовірні до поборення перешкоди, то в кінці вони самі або хтось з їх окруження поможе їм до побіди і вони тріюмфують.

Такий спосіб писання повістей чи поезій виробляє в народі оптимізм, відвагу, завзяттє, бадьорість і віру в свої сили як одиниць так ще більшу віру в силу цілого народа.

В українській повісти герой чи героїня не може поборотн перешкод і не осягає, майже ніколи побіди, не тріюмфує. Українська повість не кінчиться побідою **добра над злом.** Правда, такий спосіб писання відповідає характерови нашого народа, але рівночасно й забиває в нім почуття сили і віру в слушність справи, в правду, та учить зневіри.

Народні гимни і патріотичні пісні.

Прислухаймось американській пісні, то побачимо в ній життя, радість і бадьорість. З американського гимну бє сила і життє, яка електризує маси, убиває зневіру, будить надію і запевнює радісну побіду. „Земле свободи, про тебе ми співаємо і за тебе ми готові життє віддати..."

Або другий

„Прапор сіяючий звіздами" — який величний, бадьорий і повний сили.

Візьмем тепер наш гимн: „Ще не вмерла Україна". Зараз таки на самім вступі нагадує чоловікови на смерть. Бо слова „ще не вмерла", хоч говорять, чи вказують на життє, але це життє не є сильне. Ці слова „ще не вмерла" вказують, що Україна вмирала чи тепер вмирає. Значить ще жиє але ледви-ледви держиться. І ця якраз психольогічна черта нашого гомну зараз з самого початку убиває в чоловіці надію, завзятість і силу духа. Паралізує силу волі, а в серце вливає зневіру, за котрою втискається резиґнація.

Це учить психольогія товпи. Нераз кидається на когось товпа рішена на всьо. Коли нагло поява білої хоругвки здержує засліплену ненавистю товпу. І противно поява чорної чи червоної хоругвки є в силі пхнути товпу до злочину. Щож говорити о гимні, котрий зараз першими словами суґестійонує свойому народови смерть.

Або візьмім другий гимн: „Не пора, не пора Москалеві, Ляхові служить". Ця пісня наглядно вказує, що ми і сьогодня ще служимо, що ми і сьогодня ще рабами. Чи може вона додати надії рабови, невольникови? Чи нарід, який співає таку пісню, може мріти про волю і свободу?

Бачимо отже, що в наших національних гимнах брак психольоґічної марки. Вони могли вистарчати нам на буденні дни нашого життя, але рішучо не вистарчають в нових часах, в хвилях переломових, коли кипить борба на життя і смерть, коли рішається наше: бути або не бути!

Це саме, що о словах, можна сказати і о самій музиці наших національних гимнів. Є вона за млява, без життя, сили і завзяття. На приклад: „Ще не вмерла". Цей один зворот музичний є за довгий і нема в ньому сили грому, щоби міг мати рішучий вплив на маси.

Інакше француський сильний і рішучий: — вперед".

Цю психольогічну черту чуття маси найкраще характеризує військова команда. Коли полководець дає приказ, то він уживає слів коротких і рішучих, а рівночасно приказуючих: „вперед!" і всьо скінчено. В армію вступає один дух, її огортає завзяттє, для неї не страшний ворог.

Як команда полководця ділає на військо, так само повинен ділати національний гимн, який є нічим инчим тільки приказом духа даного народа.

Кождий нарід замикає в своїм гимні цілу суть свойого життя. І з него має нарід черпати силу, заохоту, відвагу, завзяття до діла, до безграничної жертви, до борби за свободу і волю. Коли наші народні гимни вже з самого початку натякають на неволю, на смерть, то хотяй пізнійші слова стараються піднести духа, та вони вже не викличуть того одушевлення, якого належалоби сподіватися.

Час отже нам прокинутися. Час і нам мати новий національний гимн, який зумівби влити нового духа, нове життя в наш нарід, в наших борців. Ці гадки навів на мою душу прегарний спів „Ще не вмерла Україна" нашого У. Н. Хору, який відспівав його прямо по мистецьки. Але на цім і кінець. Не лишає він по собі ні бадьорности ані завзяття, лише тугу, сум і жаль. Наші національні гимни любі, бо з ними ми виросли, бо свої, рідні, бо ми до них призвичаїлися. Але щоб під їх впливом чоловік міг скочити в огонь, як це готов зробити Француз чи Американець, цего вони не всилі вчинити. Нові часи, які переживаємо, вимагають від нас найвищої посвяти, а ми не маємо де зачерпнути до цего сили і завзяття.

Наш гимн повинен зачинатися словами француського гимну: „У бій, у бій, за рідний край, день слави настав". Час нам перестати плакати над неволею і смертю. Співаймо про життє, про славу і любов до народа і свободи.

Які наші гимни, яка пісня, така література, такий і наш нарід.

Наша література.

Я в горі зазначив, що не тільки наша пісня і її слова, але також література і преса угинається під песимізмом. Та не лиш то. А то й фотоґрафічні знимки і вінієтки на журналах і образках віють одною і тою самою зневірою.

Щоби не бути голословним, я ось беру в руки ч. 19 „Українського Скитальця". Вже сама назва того журнала „Скиталець" навіває на душу чоловіка сум. Чому як раз називати наших героїв, цвіт народа скитальцями? Цеж люди, які добровільно посвятили своє життє, свою рідню, та пішли заграницю рідної землі, та ждуть на чужині на відповідний до борби час. Ждуть на хвилю, в якій будуть могли зложити на жертвеннику України своє життя, щоби Вона жила. Це не скитальці, не пройдисвіти, а герої свободи і волі і тому цей журнал повинен зватися „Український Герой".

Глядім на вінєтку того журнала на першій стороні. Песимізм як віє, так в душу відається. На горі розвалена, тліюча ще загорода. Коло неї лежить труп жінки і маленької дитинки. На долині стоїть молодий Січовик перед кільчастим дротяним плотом, голіруч. Підніс голову, та зависнувши кулаки глядить безсильний на образ в горі.

На мою думку на журналі повинен бути такий образ: Горить загорода. Коло неї ляцькі горлорізи заметушилися. Надходять Січовики. Жінка убиває Ляха, над ним стоїть горда з окровавленим ножем як местниця розваленої загороди. Це суґестіювалоби оптимізм і образець оставби той самий. Замісць Січовика, безсильного за кільчастим плотом, нехай Лях глядить безрадно і хай товче головою за волею, яку хотів украсти другому.

Це робило би вінетку живою і заохотилоби кождого перечитати від дошки до дошки.

Зміст Скитальця.

Цілий майже журнал виповнений самими чорними споминами. Напрасне критикованне, лайка, витиканне чужих блудів і помилок, та найріжнороднійші описи невдач нашої армії. Одна, однісенька стаття, дуже коротенька, але написана бадьоро і з чуттем. І тілько ця стаття є в силі піднести духа, піддержати завмираючу надію не лиш в серці скитальця, але і в читача. Та і тут крім початку і кінця віє песимізмом.

Гляньмо на образець на четвертій стороні: „Поляки виконали мандат". Страшний, гнітучий образ. Знищена загорода. Лиш комин остав. На згарищах стоїть жінка з роспукою на обличу. До грудей пригортає плачуче немовля.

Коли веж редакція „Скитальця" хотіла конче зобразити нашу недолю, наше горе, то повинна була рішучо умістити на другій зараз стороні образець, який би вказував дорогу, як цю кривду направити. От хочби зобразити, як горить обійстє кольоніста, як зайда-мазур втікає з української землі. Ми мусимо конечно позбутися тої хибної нашої вдачі. Не плачмо, не нарікаймо, але піднесім наші голови до гори, затиснімо пястуки і боронімся.

Чи нема у нас світлих, гарних картин великої, геройської посвяти нашої армії? Чомуж би не показати цих картин для піднесення духа, для піддержання надії, для скріплення завзяття в теперішний час, коли зневіра вкривається в серце, відається в душу?

„Дрижить земля, валиться дім". Чом не зобразити, як дрижить земля від гніву катованого українського люду, як валиться дім на голови ляцьких злодіїв?

Такий образ піддержав би духа не лиш у скитальців, але і в цілім українськім народі, запалив би міліони до посвяти, до жертв.

Чоловік, це сотворінне, яке переймає від другого це, що чує, що бачить. Дитина з початку рачкує, але коли бачить, що тато, мама, браття і сестри ходять просто, на двох ногах, то і вона пробує собі ходити на двох ногах. Так ділялося в життю чоловіка і у всіх народів. Один від другого вчиться і наслідує його, коли бачить, що то добре.

Ми бачили, що Ірляндці добилися свободи силою і саботажом. І ми їх наслідуємо тепер. Тай тому дрижить земля, усувається ґрунт з під ніг Ляхів.

Наші письменники, поети, артисти і редактори повинні добре надумуватися, що мають поставити народови перед очи.

Чому Америка дійшла до такої сили і добробуту? Бо тут нема нич неможливого. Американець не боїться жадної небеспеки. У него не страшна жадна перешкода. „Я мушу дійти до моеї ціли" — це девіз Американця. Найкращою прикметою Американця є народна пословиця: „Коли ти втратив гроші, ти стратив щось; коли втратив приятеля, ти втратив много; але коли ти втратив надію, то ти втратив всьо".

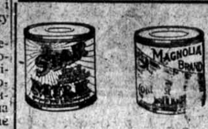
Все це, що наші передові люди ставлять народови перед очи повинно віяти оптимізмом, надією на краще майбутнє. Не гасити а запалювати віру в себе самих, в силу українського народа, в наші ідеали, в наше вільне життя і щасливу, світлу будучність Батьківщини.

Треба ставляти також перед очи народа і кривди заподіяні нам ворогом бо це вливає в душу чоловіка завзяттє і жажду пімсти, але ми робимо це пересадно. Нам невільно укривати перед народом великих, геройських подвигів, яких повно в нашій історії.

Або образець на 28-ій стороні „Скитальця": „Рій добровольців, що брали участь в падолистовім перевороті 1918 р."

На образці бачимо самих молоденьких Січовиків. Двох з них, це хлопці не більше 13 до 15 літ. Чомуби не згадати їх імена, не описати їх геройські подвиги? Я зі слезами в очах цілував цей образець. А як високо цінив би весь український нарід їх відвагу, з яким пієтизмом вимовлявби їх імена, як глубоко перейнявся би тим ідеалом, за який вони билися, колиби міг прочитати, хто вони є ті малі герої.

(Н. Життє).

ПОВІДОМЛЕННЄ,

Сим подаемо до відома всім Українцям і Українкам в Пітсбурґу і околиці, що за стараннєм проповідника Д. Галенди, зістав принятий і отворений відділ українських книжок в Карнеґі його бібліотеці при ул. Карсон і 22-гій на Савтсайд, Пітсбурґ, Па.

Зріст згаданого відділу буде залежати від скількости людей, що будуть приходити до бібліотеки і випозичати ті книжки, що вже є. Приходіть проте громадно, випозичайте, що є в бібліотеці і робіть замовлення на такі книжки, яких там ще нема. З сего будете мати подвійну користь; бо: перше особисту, а по друге, докажете, що стоїте на рівні з другими чужими народами ту в Злучених Державах.

HELEN E. McCRACKEN

75-76 South Side Branch.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ДОПИСИ

МАЙНЕРЗВИЛ, ПА.

Протестаційні телеграми у справі Галичини.

Українська громада що гуртується при церкві св. о. Николая в Майнерзвил, Па., вислала нині три телеграми, одну до Парижа а дві до Вашингтону. Зміст телеграми після взірця у наших часописях.

Теодор Яворський.

СТ. ЛУІС, МО.

Спомини з пекла.

Як бувший У. С. Стрілець хочу подати читачам „Свободи" короткий образець, що пережив я сам і мої товариші у польській тюрмі.

В 1919 році, коли поганець Галер напав зі своєю бандою на нашу Галичину, тоді часть нашої армії перейшла на чеську територію, часть перейшла за Збруч, а частину взяли Ляхи до неволі. Із ними і я дістався у полон. Нас привели до Перемишля на Засяннє. Там почали нас мучити так люто, що годі всьо описати. Коли привели нас до бараків, то насамперед прийшли польські лайдаки і стали бити нас з усеї сили, куди попало. Порозбивали полоненим Українцям голови, носи. так, що із кождого з нас кров лялася по убраннях. Притім глумилися кати і казали до нас: „Нех вам та паскудна крев українська вийдзе!" Відтак зачали нас рабувати; поздирали з нас мундури і черевики, забрали гроші, які хто мав і годинники. Пообдирали нас так, що ми лишилися голі тай босі. Потім почалася голодівка; тільки раз на день діставалисьмо їсти і то траву і бураки, а більше нічого. Еще до того іджения додавали якоїсь отруї, з котрої наші Українці почали хорувати. Кинувся тиф плямистий. У бараках було брудно, гірше як у хліві. Умирали наші молоденькі герої десятками денно, а десятками ляцькі розбійники поубивали.

Було поміж нами богато нашої інтелігенції, священиків, професорів і адвокатів. З ними кати Ляхи еще гірші муки робили. Наших священиків били по лици, привязували їх до дерев і били до безтями. Тесячами наших старенька батьків і мамів і дітий арештували без жадної вини і без жадного переслухання тримали місяцями. Богато з них не повернули вже більше домів.

Церкви, школи, читальні позамикали. Усюди було чути тільки плач. Почали Ляхи гуляти по наших селах і стали рабувати і переслідувати наших людий. В селі Пикуличах, біля Перемишля у бараках полонених було наших Українців пятнайцять тисяч. Коли Ляхи почали їх мучити голодом, то від тифу і знущання умерла більша половина. Декотрі утікали з бараків і так захоронили себе перед смертю. Утік і я з польського полону, але ляцькі хруні мене видали. Коли другий раз мене взяли Ляхи в неволю, то збили і скатували моє тіло „на болото". Було се в 1920 році в січні. Не міг я довго терпіти і дивитися на ті муки, які ляцькі кати робили з нашими Українцями і зі мною. Утік я третий раз з ляцьких рук. Почав я, в зимі, голий, босий і побитий утікати через наші рідні Карпати до Чехословакії. Доки жити буду, не забуду я тої ляцької неволі! Як перейшов я на чеську територію, то там віддали мене зараз до шпиталю в Ужгороді, де я перележав кілька місяців. З Чехословакії удалося мені дістати тут до Америки. В тій подорожи поміч мені найбільше др. Стефан Смаль-Стоцький, котрий є тепер у Празі. Честь і дяка йому бо він зробив богато добра для нашого народа і збігців і для нашої армії, яка перебуває у Чехах. На Чехословаччині находиться богато наших Стрільців, героїв-скитальців. Вони держаться кріпко і щиро працюють для нашої рідної землі. Це правдиві патріоти, які не знають того слова „здача". Вони не піддадуться ворогови ніколи!

Недавно прибув я до Злучених Держав. Тут подобалося мені дуже, а особливе патріотизм американських Українців.

Коли наша американська еміграція видержить як слід, коли витревало подасть поміч у боротьбі за волю, то вона сповнить найбільшу завдачу для свого народа. Я вірю, що Українці в Америці годні видістати цілу Україну з ворожих рук. Коли збудується велика українська держава, то у цім перворядну заслугу будуть мати Українці-еміґранти в Америці!

У. С. Стрілець М. Д.

АВТОРСЬКІ ПРАВА В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ

Авторське право або так зване „капірайт" (капірайт—тим англійським словом називають його часто навіть заграницею) опирається в Америці на конституції Злучених Держав, яка доручила Конґресови „забезпечити авторам та винахідникам виключні права до їхних писань і винаходів. На основі тої конституційної постанови Конґресом було ухвалено так звано копірайтові закони, між ними останний і доси обовязуючий в 1909-ім році з деякими пізніщими поправками. Закон той дає і забезпечує авторам, видавцям чи взагалі тому, застеріг собі „капірайт", виключне право друковати, передруковати, публикувати, перекладати, драматизувати і продавати і продавати копірайтований твір та виставляти його на сцені, як що се твір драматичний. Те виключне право прислугує авторови на 28 літ, та після того часу він може продовжити його на других 28 літ; після його смерти раз набуте право „капірайту" разом з правом продовження його на той сам час переходить на вдову, дітий, найблищих родичів чи взагалі на тих, на кого переходить спадщина автора, як що він не лишив завіщання.

Авторські права можна забезпечити собі таким капірайтом що до всяких книжок, друків, періодичних видавництв, ґазет, лекцій, драматичних творів, музичних композицій, мап, рисунків, фотоґрафічних знимок, „мувінґ пікчерс" і т. о. Англійська книжка мусить бути печатана (включаючи набір, друк і переплет) в Злучених Державах. Що до книжок в иншій мові то можна капірайтувати їх оригінальний текст, хоч вони друковані заграницею. Копірайт може забезпечити собі на свій твір кождий горожанин і мешканець Злучених Держав та горожанин всякої иншої країни, яка американським авторм дає такусаму охорону.

Щоби збезпечити собі авторське право і дістати „капірайт" на який небудь пенатаний твір, треба насамперед його ндрукувати і в книжці — в приписаній формі і в приписанім місци — помістити теж друковану замітку, що для сего твору застерігається. Сейчас після надрукования треба два примірники книжки найліпшого видання післати до Капірайтового офісу в Конґресовій Бібліотеці у Вашинґтоні разом з поданнем о реєстрацію. Коли се твір не-американського горожанина і перше його виданнє вийшло заграницею, так вистачить один примірник. Поданнє пишеться на відповіднім формуляри, який містить цілий ряд питань, на які треба відповісти. Оплата за ту реєстрацію забезпечуючу всі авторські права виносить одного доляра.

Книжок в чужих мовах перекладати не треба; можна їх капірайтувати в тій мові, в якій книжка написана, в той сам спосіб як і англійські видання.

В 1922-ім році капірайтовано в Злучених Державах 241,262 всякого рода творів літератури і мистецтва. В тім числі було 209,174 друкованих томів (книг), 41,414 брошюр, 70,006 номерів журналів і періодичних видавництв, 3,676 драматичних творів, 41,916 музичних композицій, 3,718 географічних карт, 12,772 фотографічних знимок, 14,551 друків, 8,659 „мувінґ пикчерс", 16,566 ґазетних статів, 4,266 рисунків і малюнків і 371 лекцій. Окрім того з заграниці одержано для капірайтовання 2,901 книжок в чужих мовах і 372 в англійській. На протязі послідних двайцяти-пяти літ зложено в Конґресовій Бібліотеці в Вашинґтоні для капірайтовання близько пять мілюнів номерів всяких печатаних творів, яких через те бібліотека вже й не потребувала куповати.